

архетипний характер. Тут сконцентровані архетипи влади, впливу, патріархальності, фалоцентризму, тому цілком слушно його інтерпретувати на засадах психоаналітичної критики.

Referenses

- Barri, P. (2008). *Psihoanalitichna kritika. Vstup do teorii: literaturoznavstvo ta kulturologiya* [Psychoanalytic criticism. Introduction to the theory: literary criticism and culturology]. Kiyiv: Smoloskip. S. 115-143 [in Ukrainian].
- Kirilina, A.V. (1999). *Gender: lingvisticheskie aspekty* [Gender: linguistic aspects]. Moskva: Institut sotsiologii RAN, 1999. 189 s. [in Russian].
- Trofimova, E.I. (2002). *Terminologicheskie voprosy v gendernyih issledovaniyah. Obschestvennyie nauki i sovremennost* [Terminological issues in gender studies. Social sciences and modernity]. Moskva: RAN. № 6. S. 178 [in Russian].
- Lacan, J. (1982). *Desire and the interhretation of desire in Hamlet. Literature and Psychoanalysis – The Question of Reading*. Shoshana: Johns Hopkins University Press. P. 11-52.
- Wright, Elizabeth. (1998). *Psychoanalytic Criticism: Theory in Practice*. Maiden: Polity Press.

СИНОНІМІЧНІ ВИСЛОВЛЕННЯ З НЕДОСТАТНІСТЮ ВИРАЖЕННЯ (на матеріалі французької художньої прози ХХ століття)

Лепетюха А.В. (Харків)

<http://dx.doi.org/>

Abstract

The synonymic utterances with the insufficiency of expression in inter- and intraco(n)texts (distant and contact linguistic and situational contexts) are considered in this research as virtual (linguistic) synonymic transforms of the primary (pivotal) structure actualized in the form of ludic compressed (most often elliptic) grammaticalized (conventional in language and in discourse) and typical (conventional in discourse but non-conventional in language) and atypical (non-conventional in language and in discourse) agrammaticalized preferential options. In the process of choosing and realization of these structures the author comes into

linguistic game using the strategies of the complication of the interpretation of the information according to some communicative intention or the pragmatic planning of the narration. The addressee implicated in the recipient's linguistic game interiorizes the exteriorized constructions with insufficiency of expression but he is defeated in the bilateral game because of the impossibility of the inverse (discourse → language) reconstruction of the virtual primary structure.

Keywords: insufficiency of expression, inverse reconstruction, linguistic game, ludic, primary structure, synonymic utterance, preferential option.

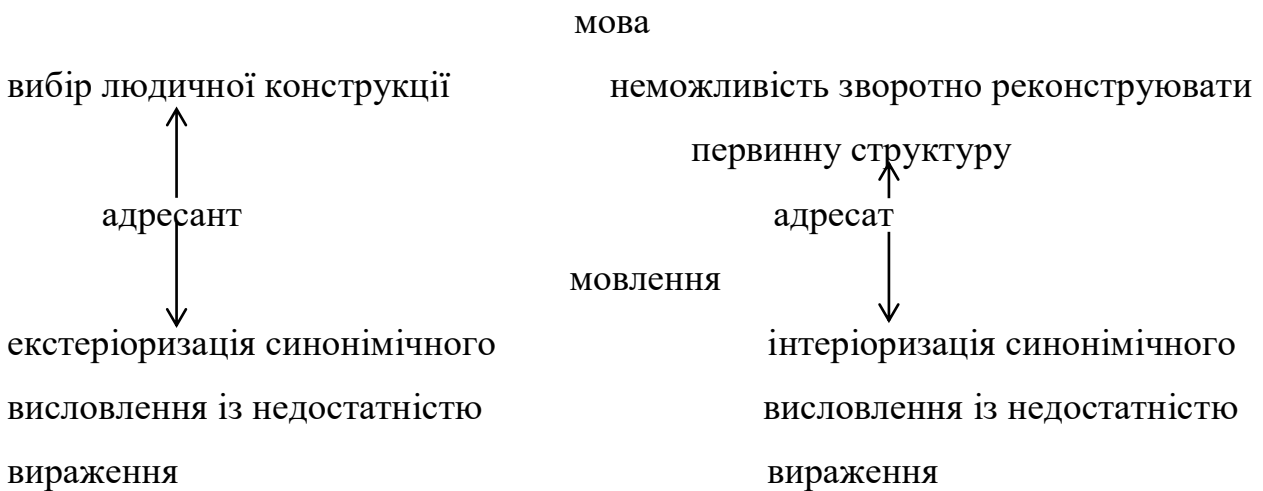
Синонімічні висловлення із недостатністю вираження в інтер- та інтрафрастичному ко(н)текстах (дистантному та контактному лінгвістичному та ситуативному контекстах) визначено в цьому дослідженні як віртуальні (мовні) синонімічні трансформи первинної (стрижневої) структури, актуалізовані у вигляді людичних компресованих (найчастіше еліптичних) граматизованих (усталених в мові та мовленні) та типових (усталених в мовленні та неусталених в мові) або нетипових (неусталених в мові та мовленні) аграматизованих преференціальних опцій.

У процесі вибору та реалізації людичних конструкцій, зокрема синонімічних висловлень, автор використовує стратегії мовної гри з полегшення або ускладнення інтерпретації повідомлення реципієнтові згідно з певною комунікативною інтенцією або прагматичним плануванням розповіді. Адресат, зі свого боку, інтерпретує подану інформацію за допомогою зворотної реконструкції (від фізичного до афізичного (мовлення → мова) віртуальних трансформаційних процесів, намагається розпізнати авторський комунікативний намір з актуалізації людичних структур та визначає ступінь ко(н)текстуальної пертинентності первинної структури та всіх синонімічних трансформів. Отже, до мовної гри залучаються мовець і реципієнт із різними ігровими стратегіями та ролями. Автор та інтерпретатор рухаються в протилежних напрямках: автор – від умоглядного задуму до матеріальної дискурсивної форми; інтерпретатор – від форми актуалізованого висловлення, що сприймається ним, до його можливої абстрактної та уявної первинної

структури. Остання креативно реконструюється адресатом та становить аналог авторського задуму певного прагматичного планування розповіді.

Екстеріоризація автором синонімічних структур із недостатністю вираження, тобто висловлень, «що не відповідають заданій функції (ясності, експресивності тощо)» (Frej, 2006: 17), призводить до поразки адресата у двобічній мовній грі. Як зазначає Л.Х. Сальман, «ментальна інтерпретативна машина співрозмовника веде його до вловлювання та прорахування імпліцитної інформації, перевірити правильність якої часто складно» (Salman, 2013: 21). Основною причиною нерозуміння або неправильної інтерпретації авторського повідомлення є відсутність у свідомості адресата первинної структури людичного синонімічного трансформу, який актуалізується мовцем.

Представимо схематично процеси екстеріоризації та інтеріоризації людичних синонімічних висловлень із недостатністю вираження:

Мал.1 Екстеріоризація та інтеріоризація структур із недостатністю вираження у процесі двобічної мовної гри

Проілюструємо невдачу адресата, залученого до двобічної мовної гри, на конкретних прикладах людичних синонімічних преференціальних опцій:

1. *Car pourquoi ou ?* (Beckett, 1980: 9).

У первинній пропозиції наведеної нетипової аграматизованої структури, побудованої за «індивідуальним проєктом» (Megentesov, 1993:78) письменника,

із фінальним еліпсисом може міститися інший питальний займенник або суб'єктно-предикатне сполучення, невиражені ні в контактному, ні в дистантному ко(н)текстах, що спричиняє поразку адресата в мовній грі, тобто неможливість зворотного реконструювання віртуальних трансформаційних процесів:

Mais brusquement vous coupez à travers la haie et disparaissiez clopin-cloplant vers l'est à travers champs.

Pourquoi dans un autre noir ou dans le même ? Et qui le demande ? Et qui demande, Qui le demande ? Et répond, Celui qui qu'il soit qui imagine le tout.[...]

(2) *Leurs têtes !* (Conchon, 1978: 144).

Наведене вище людичне граматизоване монопредикативне висловлення з ініціальним еліпсисом також ілюструє невдалу двобічну мовну гру, оскільки воно характеризується недостатністю вираження в інтра- та інтерфрастичному ко(н)текстах. Письменник обирає прийом ускладнення інтерпретації повідомлення та розпізнавання його комунікативних стратегій, який унеможлиблює правильну зворотну реконструкцію віртуальної первинної структури, тому що інтуїція адресата підказує йому великий вибір можливих імплікованих суб'єктно-предикатних сполучень: *il fallait voir, elle voulait voir, elle se représentait / s'imaginait, ne se représentait pas / ne s'imaginait pas* тощо. Навіть у широкому ко(н)тексті віртуальний комплекс референтів не актуалізуються автором:

Avec quel plaisir ne leur annonce-t-elle pas qu'elle a tout hypothéqué, qu'elle a dû, la maison, le parc, tout !

Leurs têtes !

La tête de sa fille Jeanne, cette enfant qu'elle portait quand elle fut assez inspirée (assez folle ?) pour sauter du train qui l'emmenait en déportation [...]

(3) *Je suis resté longtemps sans entendre d'une oreille, j'avais dû...* (Simon, 1984: 43).

Зворотна реконструкція стрижневої пропозиції цитованої компресованої синонімічної преференціальної опції з фінальною супресією інфінітивного

елемента або сполучення інфінітив + додаток видається неможливою, оскільки, по-перше, в пре- та посттекстах не експлікуються еліміновані референти, по-друге, темпоральний план еліптичної структури (плюсквамперфект *j'avais dû*) передбачає безліч різноманітних інтерпретацій адресатом поданої інформації:

Elle avait à cette époque tout reporté sur papa promu à l'emploi de modèle familial, de vivante incarnation du génie, de l'honneur et du courage malheureux, peut-être une incestueuse et inassouvissable passion dont elle portait, toujours avec la compensatrice fierté du devoir librement accepté, le poids, la douleur, considérant d'un air de blâme outragé l'éducation des enfants de ce frère coupablement aimé, comme si c'était là un soin qui eût dû normalement lui échoir et dont elle était, par un supplément de cruauté, injustement frustrée.

Je suis resté longtemps sans entendre d'une oreille, j'avais dû...

Frustrée.

À l'enterrement de papa elle marchait les yeux secs, impassible. Visages ténébreux des femmes sous les voiles de crêpe avec le blanc d'un mouchoir. [...]

Недостатність вираження аналізованої конструкції пояснюється комунікативною інтенцією автора передати потік переривчастих думок, що виявляється в реактуалізації вже введеного референта (*frustrée*) у вигляді еліптичної конструкції після фінальної супресії комплексу референтів.

Таким чином, діяльність адресата із розкодування «розмитих смислів» [Vitenshtejn, 1994: 84] синонімічних конструкцій із недостатністю вираження видається нерезультативною, оскільки авторська мовна гра як здатність адресанта до специфічного (нестандартного) використання конвенціонального лінгвістичного коду є багатофакторним процесом численної інтерпретації ко(н)текстуалізованих простих (слів) та складних (синтагм та пропозицій) мовних знаків.

Referenses

- Beckett, S. (1980). *Compagnie*. Paris : Éditions de Minuit [in French].
Conchon, G. (1978). *Judith Therpauve ou les chiens qu'on écrase*. Paris : Jean-Claude Simoën [in French].

- Frej, A. (2006). *Grammatika oshibok [The grammar of mistakes]*. Moscow: KomKniga [in Russian].
- Megentesov, S. A. (1993). Yazyk kak ob"ekt issledovaniya v svete sinhronno-diahronnoj paradigmy [Language as an object of research in the light of the synchronic- diachronic paradigm]. *Filosofiya yazyka : v granicah i vne granic – Philosophy of language : within and beyond borders, 1*, 73–82 [in Russian].
- Salman, L. H. (2013). *L'implicite dans « À la recherche du temps perdu » : étude sur un aspect du discours proustien : thèse de doctorat*. Dijon [in French].
- Simon, C. (1984). *Le sacre du printemps*. Paris : Calmann-Lévy [in French].
- Vitgenshtejn, L. (1994). Filosofskie issledovaniya [Philosophical researches]. *Filosofskie raboty – Philosophical works*. Vol. 1. Moscow : Gnozis [in Russian].

**КОГНІТИВНІ ВИКРИВЛЕННЯ В СУСПІЛЬНІЙ
РЕЦЕПЦІЇ ЗНАКОВИХ ПИСЬМЕННИКІВ:
ІСТИННЕ/ОБ'ЄКТИВНЕ VS
ВИКРИВЛЕНЕ/СУБ'ЄКТИВНЕ**

Маленко О.О. (Харків)

<http://dx.doi.org/>

Abstract

Persons of famous writers are first of all certain images or myths. Gradually they become stable stereotypes and are fixed in the collective consciousness of national culture. Ideological societies create these images in accordance with declared political values. Important in this process is the ideologically beneficial ideological concept of the chosen writer. Purposeful consolidation in the collective consciousness of the desired image leads to its stereotyping and formalization. The collective consciousness more easily decodes the simplified image of the writer, perceives him as an objective reality. Such an image remains stable even in conditions of freedom of speech and pluralism. This situation is the result of *cognitive bias*, which in cognitive psychology are understood as systematic errors in thinking or pattern deviations in judgments. These errors are the result of the influence of dysfunctional external beliefs imposed on a person by society or another person. It is more difficult to overcome such cognitive deviations, because it is necessary to consistently and purposefully use the social mechanisms of transformations of stereotypical patterns